

VJK Voorjaarscongres

Samenwerken aan de energietransitie, het klimaatakkoord
en de Omgevingswet

23 mei 2019

Tycho Lam en Jan van Vulpen

Omgevingswet

- Omgevingswet is een onderdeel van de stelselherziening omgevingsrecht
- Bundeling van het omgevingsrecht in één wet
- Motto Omgevingswet → 'ruimte voor ontwikkeling, waarborgen voor kwaliteit'
- Eén wet met één samenhangend stelsel van planning besluitvorming en procedures

Advies Raad van State

- Eén integraal advies
- Algemeen oordeel: inrichting van het stelsel komt tegemoet aan de behoefte aan bestuurlijke afwegingsruimte, samenhangende benadering en versnelling van besluitvorming over projecten
- Afdeling spreekt in algemene zin waardering uit waarop de beoogde stelselherziening is uitgewerkt
- Afdeling signaleert 'wezenlijke' risico's die eraan in de weg kunnen staan dat de doelen worden gerealiseerd
- Waarom? Teveel flexibiliteit leidt tot rechtsonzekerheid. Te weinig houvast voor burger, overheid en rechter. Onduidelijk of gelijkwaardige bescherming wordt geboden. En ook: complexiteit vergt aanzienlijke bestuurskracht van gemeenten waarbij er sprake is van een grote afhankelijkheid van ICT die nog ontwikkeld moet worden
- Tot slot: gelijkwaardig beschermingsniveau afhankelijk van de inzet en afwegingen op decentraal niveau

Kerninstrumenten

Algemeen overzicht

Beleid

- Omgevingsvisie (h3 Ow)
- Programma (h3 Ow)

Normstelling bij avv

- Decentrale regelgeving (h4 Ow):
provinciale verordening/omgevingsplan
- Algemene rijksregels (h4 Ow)

Normstelling bij beschikking

- Omgevingsvergunning (h5 Ow)

Normstelling n.a.v. project

- Projectbesluit (h5 Ow)

De AMvB's

- Besluit activiteiten leefomgeving
Stelt rechtstreeks werkende rijksregels over activiteiten in de fysieke leefomgeving aan burgers, bedrijven en overheden in de rol van initiatiefnemer. Het gaat vooral om milieubelastende activiteiten en wateractiviteiten.
- Besluit bouwwerken leefomgeving
Stelt algemene, rechtstreeks werkende regels aan activiteiten met betrekking tot bouwwerken, zoals bouwen en slopen. Besluit gericht op een ieder die deze activiteiten uitvoert. Praktijk: burgers en bedrijven.
- Besluit kwaliteit leefomgeving
Richt zich tot bestuursorganen. Inhoudelijke normen voor de bestuurlijke taakuitoefening en besluitvorming.
- Het Omgevingsbesluit
Bevat algemene en procedurele bepalingen voor de uitwerking van de instrumenten van Ow die voor een ieder van belang zijn

De AMvB's



Invoeringsbesluit

- Consultatieversie **Invoeringsbesluit Omgevingswet** is gepubliceerd op 28 oktober 2018
- Internetconsultatie van 29 oktober 2018 tot 21 december 2018 via www.internetconsultatie.nl/invoeringsbesluitomgevingswet
- Invoeringsbesluit Omgevingswet bevat drie hoofdgroepen van regels:
 - een deel regelt het overgangsrecht;
 - een deel wijzigt andere AMvB's of trekt deze in; en
 - een deel wijzigt de vier AMvB's van de wet of vult deze aan.

Omgevingsplan

- In plaats van bestemmingsplan
- Eén omgevingsplan per gemeente

Omgevingswet

Doelen

Artikel 1.3 Ow

Deze wet is, met het oog op duurzame ontwikkeling, de bewoonbaarheid van het land en de bescherming en verbetering van het leefmilieu, gericht op het in onderlinge samenhang:

- (a) bereiken en in stand houden van een veilige en gezonde fysieke leefomgeving en een goede omgevingskwaliteit, en
- (b) doelmatig beheren, gebruiken en ontwikkelen van de fysieke leefomgeving ter vervulling van maatschappelijke behoeften.

Omgevingsplan

- Bevat regels over activiteiten die gevolgen hebben voor de fysieke leefomgeving, zie artikel 4.1 Ow
- Bevat voor het gehele grondgebied van de gemeente in ieder geval regels die nodig zijn met het oog op een evenwichtige toedeling van functies aan locaties, zie artikel 4.2 Ow

Omgevingsplan

What's new?

- Omgevingsplan bevat regels die nu nog in gemeentelijke verordeningen staan
- Omgevingsplan bevat veel meer milieuregels, namelijk over detailhandel, horeca en recreatieactiviteiten en ook over geluid, geur en trillingen door bedrijfsmatige milieubelastende activiteiten
- Gebodsbepalingen en overgangsrecht op maat
- Open normen en wetsinterpreterende beleidsregels?

Enkele aandachtspunten

Verplichting en verbod opname regels in omgevingsplan, artikel 2.1 Ob

- Regels over activiteiten die onderdelen van de fysieke leefomgeving wijzigen alleen in omgevingsplan (zie artikel 1.2 lid 3 onder a Ob)
- Regels over onderwerpen uit aangehaalde artikelen uit Gemeentewet mogen niet in omgevingsplan

Omgevingsplan van rechtswege

Bruidsschat

- Geregeld in hoofdstuk 7 van het Invoeringsbesluit
- Tijdelijk deel beslaat maar liefst 81 pagina's!!
- De regels uit de bruidsschat maken van rechtswege onderdeel uit van het omgevingsplan
- Artikel 7.3 Ib verwijst naar een standaardtoelichting die als bijlage 2 is aangehecht. Bijlage 2 is te vinden op p. 434-514 e.v. van de NvT
- Wat zit er zoal in de bruidsschat:
 - Aansluitplicht nutsvoorzieningen en aansluiting hemelwater (2.2.2.1 e.v.)
 - Bereikbaarheid hulpvoorzieningen (2.2.3.7)
 - Zorgplicht gebruik bouwwerk (2.2.4.3)

Omgevingsplan van rechtswege

Bruidsschat vervolg

- Wat zit er zoal in de bruidsschat:
 - Regels behoud cultureel erfgoed (2.2.6.1)
 - Vergunningplicht bouwen, vergunningvrij is uitgezonderd (2.2.7.1 e.v.)
 - Regels voor milieubelastende activiteiten
 - * energiebesparing
 - * geluidhinder
 - * trilling
 - * geur
 - * maar ook indieningsvereisten, zoals tav de kapvergunning

Duurzaamheid in het bestuursrecht

- Klimaatverandering
- Van het gas af?
- Warmtenet
- Afkortingen
- Labelverplichting bestaande bouw
- Energieprestatie bestaande bouw
- Energieprestatie nieuwbouw
- Crisis- en herstelwet
- Wet milieubeheer/Activiteitenbesluit
- Klimaatadaptatie

Klimaatverandering

- Verdrag van Parijs
- COP24 – Katowice
- Klimaatwet
 - In 2050 95% minder broeikasgassen dan in 1990
 - Klimaatplan (klimaatbeleid)
- Concept klimaatakkoord
 - Doel NL: in 2030 49% minder CO₂-uitstoot dan in 1990
 - Woningbouwcorporaties vliegwiel
 - Veel wetswijzigingen (energiewet, gaswet, warmtewet)
 - Gemeenten: uiterlijk 2021 Transitievisie warmte + regierol
- Staalkaart energietransitie

Klimaatverandering

- Warmtevisie/transitievise warmte (uiterlijk 2021)
 - Systeemkeuze op wijkniveau (per wijk)
 - Geografisch overzicht van bestaande en toekomstige warmtebronnen (restwarmte, biomassa, geothermie, aquathermie, waterstof)
 - Bestaande en toekomstige warmte-infrastructuur
 - Collectief warmtenet (met bronnen)
 - All electric
 - (of hybride of biomassaketel of....)
 - Uitvoering? (participatie, warmtevraag, financiering)
 - Fase 1: voorbereiding (- 2018), fase 2: inventarisatie en analyse
 - Regionale Energiestrategie (RES)
- **Omgevingswet:**
 - **Transitievise onderdeel omgevingsvisie**

Van het gas af?

- Netbeheerder is verplicht gasaansluitingen te maken, maar...
 - Geen gasaansluitingen voor nieuwbouw, tenzij in gebied dat B&W uitzondert (strikte noodzaak/ zwaarwegende redenen van algemeen belang)
 - Geen gasaansluitplicht als B&W gebied aanwijst voor (nieuw) warmtenet of andere energie-infrastructuur
- Gaswet; Wet VET + Regeling gebiedsaanwijzing gasaansluitplicht
- Weigering vergunning nieuwe woning met gasaansluiting (art. 5.2 Bb)
- Verplichting tot aansluiting van nieuwbouw (“een te bouwen bouwwerk”) op een nabijgelegen warmtenet
 - Bouwbesluit 2012 (art. 6.10 lid 3 Bb)
 - Gelijkwaardigheid Bouwbesluit (art. 1.3 lid 3 Bb)

Van het gas af?

- Warmtenet: geen aansluitplicht bestaande bouw (gebouwde omgeving)
 - Gelijkwaardigheid Bouwbesluit (art. 1.3 lid 3 Bb)

Omgevingswet:

- **Bestemmingsplan verbrede reikwijdte (Crisis en herstelwet)**

Omgevingswet/Bbl

- **Geen aansluitplicht op warmtenet**
- **Lokale regels in omgevingsplan (NvT Bbl)**
- **Omgevingsvisie**
- **gelijkwaardigheid: art 4.7 Ow en 2.4 Bbl**

Warmtenet

- Warmtenet bestaand
 - Oorsprong: vaak benutten restwarmte
 - Initiatiefnemer vaak private partij en monopolist
 - Gemeente op afstand
- Nieuwe warmtenetten
 - Regierol gemeenten
 - Leveringszekerheid (burgers en bedrijven)/ “warmterecht”

Warmtenet

- Juridisch kader
 - Warmteplan (Gaswet/Bouwbesluit) **(in omgevingsplan)**
 - Warmtewet
 - Aanbestedingswet
 - Mededingingswet / Wet Markt en overheid (staatssteun)
- Regulering warmtebronnen
 - Geothermie, Aquathermie, Biomassa, Restwarmte, Waterstof,
 - Subsidierecht
 - Regulering eigendom (grond en net)
 - Mededingingsrecht (bron en net)
 - Leveringszekerheid (burgers en bedrijven)/ “warmterecht”
 - Deelnemingen (gemeentelijk warmtebedrijf en energiecoöperatie)
 - Third party access

Afkortingen

- EPBD: Europese richtlijn energieprestatie gebouwen
 - richtlijn 2002/91/EG van het Europees Parlement en de Raad van 16 december 2002 betreffende de energieprestatie van gebouwen (PbEU L1)
- EPC: energieprestatie-coëfficiënt
- BENG: Bijna Energie Neutrale Gebouwen (vloeit voort uit EPBD)
- EI: Energie-Index
- NEN 7120: huidige norm voor berekening EPC en EI
- NTA 8800: toekomstige norm voor toetsing aan BENG-norm en EI

Labelverplichting bestaande bouw

- Art. 120 Woningwet en de EPBD
 - Besluit Energieprestatie Gebouwen
 - Regeling Energieprestatie gebouwen
 - Doel: Bewustwording!

Energieprestatie bestaande bouw

- Bouwbesluit 2012: alleen epc-norm voor nieuwbouw
- **(Afdeling 5.1 Bb 2012 wordt (afd. 3.4 en) 4.4 Bbl)**
- Art. 5.11 lid 1: vanaf 1 januari 2023 verbod op gebruik kantoorgebouwen met een energie-index $< 1,3$
 - Verplichte aanvraag energielabel
 - Energielabel minstens C (EI van $1,3 = C$) **(afd. 6.4 Bbl)**
- Art. 5.11 lid 2 tot en met 4 (uitzonderingen)
 - Gebouwen kantoorfunctie minder 50% van het geheel
 - Kantoren $< 100 \text{ m}^2$
 - Gebouwen art. 2.2 Besluit energieprestatie gebouwen
 - Monumenten, tijdelijke gebouwen, minnelijk verworven te slopen gebouwen
 - Gebouwen die getransformeerd gaan worden binnen 2 jaar?

Energieprestatie bestaande bouw

- Bouwbesluit 2012 (vervolg)
- Art. 5.11 lid 5 (hardheidsclausule)
 - Eigenaar kan volstaan met het voor 2023 nemen van die maatregelen die binnen 10 jaar kunnen worden terugverdiend
 - Hoe bereken je terugverdientijd?
 - ABRS 23 mei 2018 , ECLI:NL:RVS:2018:1688
 - Na 2023 nog beroep op de hardheidsclausule mogelijk?
- C-Label is tussenstap
- Per 1 januari 2030: A-label verplicht
- Per 2050 energieneutraal

Omgevingswet: onderzoek verplicht energielabel

Energieprestatie bestaande bouw

- Verwachte impact
- Art. 5.11 lid 5 (Kantoren van voor 1999 voldoen niet (tenzij later verduurzaamd))
 - Voor 1974 : G-label
 - 1974-1981 : F-label
 - 1982-1992 : E-label
 - 1993-1999 : D-label
 - 44% van totale kantooraanbod
 - 34,6 miljoen m²

Energieprestatie nieuwbouw

- Nu: EPC 0,4
- EPBD: na 31 december 2020 moeten alle nieuwe gebouwen bijna energieneutraal zijn (BENG)
- Minister: vervroegde invoering BENG
 - Vanaf 1 januari 2020: BENG
 - Gebaseerd op Trias Energetica
 - Beperkingen energieverbruik
 - Zoveel mogelijk duurzame energie
 - Zo efficiënt mogelijk gebruik fossiele energie
- **Omgevingswet: BENG moet nog worden verwerkt in Bbl**

Crisis- en herstelwet

- Besluit 17e tranche (artikel 6p; publicatie 10 april 2018)
- Experiment om EPC 0,2 voor nieuwbouwwoningen verplicht te stellen
- NB besluit geldt nog niet, maar kent wel deadline aanvraag 31/12/2019!
- Via de bouwverordening een nog lagere norm voorschrijven
 - Voor woningen
 - Voor andere bouwwerken

Omgevingswet: maatwerkregels

Energieprestatie nieuwbouw

- BENG normen
- Art. 1.1 lid 1 en 5.2 lid 6 Bouwbesluit 2012
- Art. 3.6 Regeling Bouwbesluit 2012

Gebouwfunctie	1- Energiebehoefte kWh/m2.jr	2- Primair fossiel energiegebruik kWh/m2.jr	3 - Aandeel hernieuwbare energie %
Woningen en woongebouwen	25	25	50
Utiliteitsgebouwen	50	25	50
Onderwijsgebouwen	50	60	50
Gezondheidszorggebouwen	65	120	50

Wet milieubeheer/Activiteitenbesluit

- Afdeling 2.6 Activiteitenbesluit (art. 2.15) (**artikel 3.84 Bbl en artikel 5.15 Bal**)
- Energiebesparingsplicht
- Informatieplicht
 - <https://bouwstenen.nl/informatieplicht-energiebesparing-wet-milieubeheer-maatschappelijk-vastgoed> (notitie informatieplicht)

Omgevingswet: maatwerkregels + NvT: nieuw stelsel energiebesparende regels voor milieubelastende activiteiten m.i.v. 1-1-2021 in Bbl en Bal

Wet milieubeheer/Activiteitenbesluit

Energiebesparing

- Wettelijke verplichting om energiemaatregelen te treffen
- Terugverdientijd van 5 jaar of minder
- Ook voor installaties (denk aan rioolgemalen)
 - Verkeersregelinstallaties en de openbare verlichting vallen niet onder de verplichting
- Rendabele maatregelen
 - Bijlage 10 van de Activiteitenregeling (erkende maatregelen energiebesparing per bedrijfstak)

Wet milieubeheer/Activiteitenbesluit

Informatieplicht

- Uiterlijk 1 juli 2019
- Gemeente moet rapporteren over de stand van zaken
 - M.b.t. erkende maatregelen voor energiebesparing
- Rapporteren bij Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RVO)

Contact

Jan van Vulpen

06 - 52451219

j.van.vulpen@hekkelman.nl

Tycho Lam

06 - 51832643

t.lam@hekkelman.nl

